

ДЕМОГРАФСКИ АНАЛИЗ НА ОБЛАСТ РУСЕ 2017 - 2021 ГОДИНА

ВЪВЕДЕНИЕ

Област Русе е разположена в Северна България и заедно с областите Велико Търново, Габрово, Разград и Силистра образуват Северен централен район (СЦР).

Функционално-йерархична структура на мрежата от населени места в Северен централен район се характеризира с изявен център град Русе. Най-голямата община е Русе с административен център град Русе - най-голям град в СЦР и пети по големина в страната. Сред основните конкурентни предимства на област Русе е нейното стратегическо транспортно-географско разположение.

В пространствено отношение, Област Русе и Област Велико Търново, формират ос, ориентирана север-юг. Тя е много активна и поради установяването ѝ в исторически план, свързвайки Северна и Южна България през Прохода на Република. Минаването на коридор от всеобхватната ТЕН-Т мрежа по тази ос и правейки връзката между Румъния - Гърция/Турция засилва значението на направлението и градовете по него. От гледна точка на развитието на областта е много важно изграждането на тунела под връх Шипка и интегрирането на град Габрово в тази ос. Пространствено, тя продължава на североизток и стига до Силистра,

През 2021 г. се проведе 18-о преброяване на населението и жилищния фонд в страната. По предварителна оценка 1 от Преброяване 2021, очакваният брой на населението, пребиваващо постоянно на територията на страната към 7 септември 2021 г. е 6 520 314 души. Разликата между данните за броя и структурите на населението от текущата демографска статистика и преброяванията се дължи основно на нерегистрираната външна миграция през десетгодишния период между преброяванията.

След окончателното въвеждане и обработка на данните от Преброяване 2021 броят на населението ще бъде преизчислен на базата на преброеното население. Преизчислението ще обхване десетгодишен период, като ще бъдат ревизирани и основни демографски индикатори. В съответствие с проекта на Национална статистическа програма, първи окончателни данни от Преброяване 2021 ще бъдат представени и публикувани след 1 октомври 2022 година.

Област Русе е разположена в Северна България и попада в териториалния обхват на Северен централен район (СЦР) (ниво NUTS 2), в съответствие с Регламент 1059/2003 на ЕС. Областта има площ от 2 803.41 кв. км. и към 31.12.2021 г. наброява 209 084 жители.

Местоположение

В административно отношение областта включва осем общини - Русе, Бяла, Иваново, Ценово, Борово, Сливо поле, Две могили и Ветово, сред които силно доминира община Русе. Северната граница на Русенска област съвпада с държавната граница с Румъния и минава по поречието на река Дунав. Това е добра предпоставка за цялостното ѝ развитие, като се има предвид транспортната функция на реката и потенциала, който тя предоставя за развитие на индустрията, земеделието, транспорта и трансграничното сътрудничество в Дунавското пространство.

Климатът в област Русе е умереноконтинентален. Особеностите на релефа създават благоприятни условия за безпрепятствено нахлуване на студените континентални въздушни маси. Поради тези причини, в сравнение с другите ниски части на страната, зимата тук е най-студена, пролетта настъпва рано и е сравнително хладна, лятото е сухо и горещо, а есента е по-топла от пролетта. Преобладават югозападните, западните и източните ветрове, а през летните месеци - и южните. Средногодишното количество на валежите е 550 - 650 мм (малко над средното за страната), а в крайбрежните низини е под 500 мм. Това налага изкуственото напояване на земеделските култури. Зимните застудявания обикновено са придружени от

чести ветрове, с посока главно от североизток и север. Широката отвореност на територията на север е причина ветровете да отвяват снежната покривка и да нанасят поражения на посевите. Снежните бури през зимата създават транспортно- комуникационни и битови проблеми. Сумата на валежите през зимния сезон е най-малка - 85 - 120 мм. Снежната покривка е неустойчива, образува се към 5 - 10 декември и рядко се задържа за по дълго време. Въпреки студената зима, благодарение на малката надморска височина и бързо нарастващия ден, пролетта настъпва рано. Характерни за нея са късните пролетни мразове, които се прекратяват едва към 18-20 април. Валежите през пролетта са малко по-големи от тези през зимата и достигат 135 - 170 мм. Валежният максимум е през летния сезон - 150 - 200 мм, но поради високите температури на въздуха, повърхностните слоеве на почвата (2 - 10 см) твърде често остават с много малко влага. Суховеите през лятото и недостатъчната влага причиняват ерозия. Най-силно е проявена ерозивната дейност в селата Червен, Мечка, Пиргово, Иваново, Нисово и Красен (над 50%). Западните ветрове през лятото причиняват гръмотевични бури и градушки.

Средно към 20 - 25 октомври температурата на въздуха спада под 10° С, а първите есенни мразове настъпват след 15 ноември. Сумата на валежите намалява и е около 115 - 145 мм. Често явление в Област Русе са и температурните инверсии, сланите, поледиците и мъглите по поречието на Дунав.

Икономика: Свободната зона, която се намира в непосредствена близост до Пристанище Русе Изток и Дунав мост, разширява възможностите за развитие на транспорта и логистиката в областта. Тя разполага с добре изградена инфраструктура (удобни подходни пътища, водоснабдяване, електро- и газификация, добри телекомуникации), както и с 350 000 кв.м. покрита складова площ. От съществено значение е разпределителната железопътна станция с наличието на условия за обработка на контейнери.

В Русе е и седалището на Управлението за проучване и поддържане на българския участък от река Дунав, както и регионалното управление на Морска администрация, пряко свързани с корабоплаването по реката.

Енергийната инфраструктура в област Русе е добре развита и има капацитетни възможности да поеме големи натоварвания, което би стимулирало бъдещи мощности за икономическо развитие и трансгранично сътрудничество. Техническото състояние на използваните съоръжения е добро.

Русенска област се отличава с икономическа структура, доминирана от индустрията и услугите. По отделни подотрасли на промишлеността специализацията на областта е главно в добива на кариерни и инертни материали, производството на каучукови и пластмасови изделия, производството на транспортни средства, производството на текстил и текстилни изделия, производството на облекло и други шивашки изделия, електротехническата промишленост.

В областта се отглеждат пшеница, ечемик, царевица. По-важните подотрасли на преработващата промишленост са: химическа и нефтопреработваща промишленост, машиностроене и металообработване, хранително-вкусова, текстилна и трикотажна промишленост. Строителството е на второ място по брой фирми от функциониращите в сектор индустрия. Те са предимно частни.

Транспортно-географското положение е благоприятно поради пресичането на територията на областта на 2 от европейските транспортни коридори - №7 и №9, които осигуряват връзката между районите на Балтийско и Северно море, от една страна и Средиземно и Черно море от друга. Тук практически са развити всички видове транспорт – автомобилен, железопътен, воден и въздушен. Пристанище Русе (Русе изток и Русе запад) е най-голямото българско пристанище на река Дунав, елемент на важния транспортен кръстопът на транс европейските транспортни коридори №7 и № 9. На територията на област Русе има

изградено летище за съвместно базиране на ВВС и Гражданска авиация, което е поделение на летище София. Областта е сравнително близо и до проектираната автомагистрала “Хемус”.

Сред основните конкурентни предимства на Община Русе е нейното стратегическо транспортно-географско разположение. От ключово значение за Русе са Паневропейски транспортен коридор №9 (ЕТК №9) и особено Паневропейски транспортен коридор №7 (ЕТК №7), който превръща река Дунав във вътрешноконтинентална връзка между Източна, Централна и Западна Европа. Той свързва Европа и Азия, като през Черно море се осъществява директна връзка с мрежата от вътрешни плавателни канали на Русия и страните от Каспийския басейн. Пресичането на тези два транспортни коридора обуславя и развитието на съответната транспортна инфраструктура. Географското положение и възможностите за ползване на добре изградена транспортна инфраструктура създават предпоставка за развитие на транспорта и спедицията.

Автомобилен транспорт: Община Русе разполага с добре развита и равномерно разпределена по територията ѝ пътна мрежа. Формирана е от републикански и местни пътища. Конфигурацията на пътната мрежа е предопределена от спецификата на релефа, от исторически оформените трасета за близки и далечни кореспонденции, както и от значението на гр. Русе като важен стопански, бизнес и културен център.

Външен транспорт. На територията на града са разположени терминални структури на железопътния и воден транспорт, както и ГКПП "Дунав мост". Дунав мост осъществява връзка север-юг (Румъния-България) и е ключов структурен елемент от съществено значение на пътната и железопътна мрежа.

Железопътен транспорт. На територията на община Русе съществува изградена и добре развита железопътна инфраструктура. Най-важна стопанска роля имат жп линиите Русе-Горна Оряховица и Русе-Варна. Русенската жп гара има важно стратегическо значение за осъществяване на комбинирани превози по европейските транспортни коридори №7 и №9.

Воден транспорт. Един от най-важните фактори за бъдещото развитие на община Русе е стратегическото географско положение и достъпът до всякакъв вид транспорт. Излазът към река Дунав благоприятства развитието чрез транспортната функция на реката и значението ѝ за отключване потенциала на индустрията, земеделието, транспорта и транснационалното сътрудничество. Пристанище Русе е най-голямото пристанище в българския участък на река Дунав и заема ключова позиция в Паневропейските транспортни коридори: коридор VII – Рейн-Майн-Дунав; коридор IX – Хелзинки-С. Петербург–Москва–Киев–Букурещ-Русе-Александрополис; пътят на коприната – комбиниран транспорт на транзитни товари по линията Варна-Русе; коридор ТРАСЕКА – Узбекистан-Азербайджан- Грузия-България-Европа. Пристанището е развит мултимодален център, в който се осъществява връзка между три основни вида транспорт – воден, автомобилен и железопътен. На територията му са разположени пътни връзки с централната пътна мрежа на България и жп коловози, които го свързват с жп мрежата на страната. На територията на община Русе са обособени три пристанищни терминала, влизащи в състава на пристанище за обществен транспорт с национално значение Русе: Русе-запад; Русе-център и Русе-изток.

Инфраструктура за въздушен транспорт. Летище Русе е гражданско летище за вътрешен и международен транспорт, с изградена аерогара. Разположено е на 17 км от гр. Русе, в близост до с. Щръклево. Летището не функционира от 2000 г., като гражданските полети са прекратени през 1991 г., а военните – през 2000 г. Целта през последните години е да бъде отдадено на концесия, като ще обслужва полети на товарни самолети, но ще притежава и пътнически терминал. През 2005 г. собствеността върху Летище Русе беше прехвърлена от Министерство на отбраната на Министерство на транспорта, а с решение на МС от 22 декември 2006 г. летището придоби международен статут.

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ

Население в област Русе към 31.12. 2021 г.

Към 31 декември 2021 г. населението на област Русе е 209 084 души, което представлява 3,06% от общия брой на населението в България и нарежда областта на 12-о място в страната по този показател. През последните години в България се утвърди неблагоприятна тенденция за намаляване броя на населението, която е характерна и за област Русе. За периода 2017 г. - 2021 година населението постепенно намалява (табл. 1).

Мъжете са 101 745, а жените са 107 339 или на 1000 мъже се падат 1 017 жени при средно 3 311 жени в национален мащаб. В сравнение с 2020 г. общото население на област Русе намалява с 3 645 души, като броят на мъжете намалява с 1 775, а този на жените с 1 870 (табл.1).

НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЛАСТ РУСЕ

(брой)

Област Русе	Общо		
	всичко	мъже	жени
Област Русе 2017 г.	221 336	108 150	113 186
Област Русе 2018 г.	218 556	106 679	111 877
Област Русе 2019 г.	215 477	105 026	110 451
Област Русе 2020 г.	212 729	103 521	109208
Област Русе 2021 г.	209 084	101 745	107 339

Таблица 1

по данни на НСИ

❖ Възрастова структура

Във възрастовата структура се наблюдава характерна тенденция за остаряване на населението, изразяваща се основно в нарастване дела на населението на 65 и повече навършени години. Процесът на демографското остаряване на населението, макар и с бавни темпове, продължава.

Към 31.12.2021 г. населението в област Русе (на 65 и повече навършени години) е 49 715 души, с относителен дял 23,78 % от общото ѝ население. Процесът на остаряване е по-силно изразен при жените отколкото при мъжете. Относителният дял на жените на възраст 65 и повече навършени години в общия брой на женското население в областта към края на 2021 г. е 28,06%, а на мъжете 19,26%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност при мъжете и като следствие от нея е по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2021 г. младото население от 0 – 14 години през 2021 г. е 26 941, и съставлява 12,88 % от общия брой население. Относителният дял на децата до 0 до 14 години е незначително нараснал спрямо 2020 г., когато е бил 12,81% от общия брой население. (табл. 2).

**НАСЕЛЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2017 - 2021 ГОДИНА ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ДО
15 И НА 65 И ПОВЕЧЕ НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ В ОБЛАСТ РУСЕ**

(брой)

област Русе	Възраст	Общо	Мъже	Жени	Отн. дял общо
2017 г.	0-14	27 987	14 528	13 459	12,64
	65+	50 887	20 432	30 455	23,00
2018 г.	0-14	27 875	14 450	13 425	12,75
	65+	50 583	20 400	30 583	23,14
2019 г.	0-14	27498	18988	17573	12,76
	65+	51264	20521	30743	23,79
2020 г.	0-14	27253	14151	13102	12,81
	65+	50862	20156	30706	23,91
2021 г.	0-14	26941	13941	13000	12,88
	65+	49719	19597	30122	23,77

Таблица 2

по данни на НСИ

Тенденцията при остаряване на населението води до промени в неговата основна възрастова структура - под, в и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението в и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени в определянето на възрастовите граници при пенсиониране.

Населението в трудоспособна възраст в област Русе към края на 2021 г. наброява 124 586 души (табл. 3), или 59,59% от общия брой. В сравнение с 2020 г., когато броят на трудоспособното население е наброявал 126 168 души, нарастването е с 0,29%. Над трудоспособна възраст са 55 651 лица (26,61%), а под трудоспособна възраст – 28 837 лица (13,79%)

НАСЕЛЕНИЕ ПОД, В И НАД ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ В ОБЛАСТ РУСЕ

(брой)

Година	Възrastови групи		
	под трудоспособна възраст	в трудоспособна възраст	над трудоспособна възраст
2017 г.	29 814	132 163	59 359
2018 г.	29 640	129 962	58 954
2019 г.	29 374	127 520	58 583
2020 г.	29 082	126 168	57 479
2021 г.	28 837	124 586	55 651

Таблица 3

по данни на НСИ

❖ Териториално разпределение на населението

Към края на 2021 г. населените места в област Русе са 83 - 9 градове и 74 села.

Населението в градовете на областта към 31.12.2021 г. наброява 160 791 души и представлява 76,90% от общия брой. В сравнение с предходната година лицата, живеещи в градовете на област Русе намаляват с 2123, а в селата намаляват с 751 лица (табл. 4). В областния център град Русе в края на годината живеят общо 133 813 лица, от които 64 521 мъже и 69 292 жени. В сравнение с 2021 г. населението на града намалява. Към 31.12.2021 г. най-голям брой население е съсредоточен в община Русе, където живеят 151 754 лица, или 72,58% от общия брой за областта. В градовете Русе и Мартен живеят 137 533 лица или 90,63% от общото население на общината. Най-малка по брой на населението е община Ценово, в която живеят 4 604 лица, или 2,20% от общото население на област Русе.

В края на 2021 година в област Русе има 4 столетници - 4 мъже.

НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 31.12.2021 г. В ОБЛАСТ РУСЕ ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ (брой)

област Русе	всичко	В градовете			В селата		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
област Русе 2017 г.	221 336	172 312	83 979	88 333	49 024	24 171	24 853
област Русе 2018 г.	218 556	170 634	83 113	87 521	47 922	23 566	24 356
област Русе 2019 г.	215 477	168 519	81 932	86 587	46 958	23 094	23 864
Област Русе 2020 г.	212 729	162 914	78 900	84 014	49 815	24 621	25 194
Област Русе 2021 г.	209 084	160 791	77 875	82 916	48 293	23 870	24 423

Таблица 4

по данни на НСИ

Раждаемост

През 2021 година броят на живородените деца в област Русе е 1 545 и в сравнение с предходната година броят на живородените се увеличава с 40 деца или с 2,5% .При разпределението на броя живородени по общини, водеща е община Русе (табл. 5).

ЖИВОРОДЕНИ В ОБЛАСТ РУСЕ ПО ОБЩИНИ

	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Област Русе	1688	1687	1508	1505	1545
Борово	24	28	22	29	36
Бяла	96	86	85	66	84
Ветово	103	100	99	90	82
Две могили	51	55	46	64	25
Иваново	56	38	43	40	26
Русе	1 224	1263	1104	1132	572
Сливо поле	94	91	77	52	69
Ценово	40	26	32	32	28

Таблица №5

по данни на НСИ

ЖИВОРОДЕНИ ПРЕЗ 2021 Г. ПО ОБЩИНИ И ВЪЗРАСТ НА МАЙКАТА

(Брой)

Области Общини	Общо	Възраст на майката							непоказана
		под 20	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 +	
Русе	1545	97	259	444	481	206	54	4	-
Борово	84	3	9	12	7	2	3	-	-
Бяла	82	14	23	18	11	16	2	-	-
Ветово	25	15	17	28	15	3	2	2	-
Две могили	26	8	10	12	13	3	2	-	-
Иваново	572	3	8	17	15	4	1	-	-
Русе	69	44	158	332	403	170	41	2	-
Сливо поле	28	4	22	20	14	7	2	-	-
Ценово	36	6	12	5	3	1	1	-	-

Таблица №6

по данни на НСИ

Всяка втора жена в област Русе, станала майка през 2021 г. попада във възрастовата група 25 – 34 навършени години. От всички родили през 2021 година 6,27 % нямат навършени 20 години при 7% за 2020 година. Родилите жени на възраст 45+ през 2021 година в областта са 4 (0,25%) и са с лек спад в сравнение с 2020 година, когато са били 5.

Коефициентът на обща раждаемост в областта през 2021 г. е 7,4 на хиляда души население. През 2021 г. броят на живородените момчета в областта е 760 и е по-малко от живородените момичета 785 с 25 деца. За периода 2017 – 2021 година най – много живородени деца има през 2017 година 1 688 деца и тенденцията през последните три години е към намаление, като миналата 2021 г. бележи увеличение с 40 деца. В градовете коефициентът на обща раждаемост е 7,4 а в селата – 7 на хиляда. В сравнение с предходната година в градовете коефициентът се е увеличил с 0,2 на хиляда души население, а в селата с 0,6 (табл. 7).

КОЕФИЦИЕНТ НА РАЖДАЕМОСТ В ОБЛАСТ РУСЕ И Р БЪЛГАРИЯ НА 1000 ДУШИ НАСЕЛЕНИЕ

		2017	2018	2019	2020	2021
		Коефициент на раждаемост (‰)	Коефициент на раждаемост (‰)	Коефициент на раждаемост (‰)	Коефициент на раждаемост (‰)	Коефициент на раждаемост (‰)
Общо	Р БЪЛГАРИЯ	9,0	8,9	8,8	8,5	7
Общо	област Русе	7,6	7,7	6,9	7	7,3
В градовете	област Русе	7,6	8,0	7,1	7,2	7,4
В селата	област Русе	7,4	6,6	6,2	6,4	7

Таблица №7

по данни на НСИ

Ражданията през 2021 година в лечебните заведения на област Русе са 1556. В равнение с 2020 г. са се увеличили с 43 (1513). Извършените аборти през 2021 г. са 629, като в сравнение с 2020 г. са намалели с 102 (725) (фиг. 1). По структура абортите се разпределят на:

- спонтанни – 205 (32,91% от всички аборти) за 2021 г. и 227 (31,31%) за 2020 г.
- терапевтични, които биват:

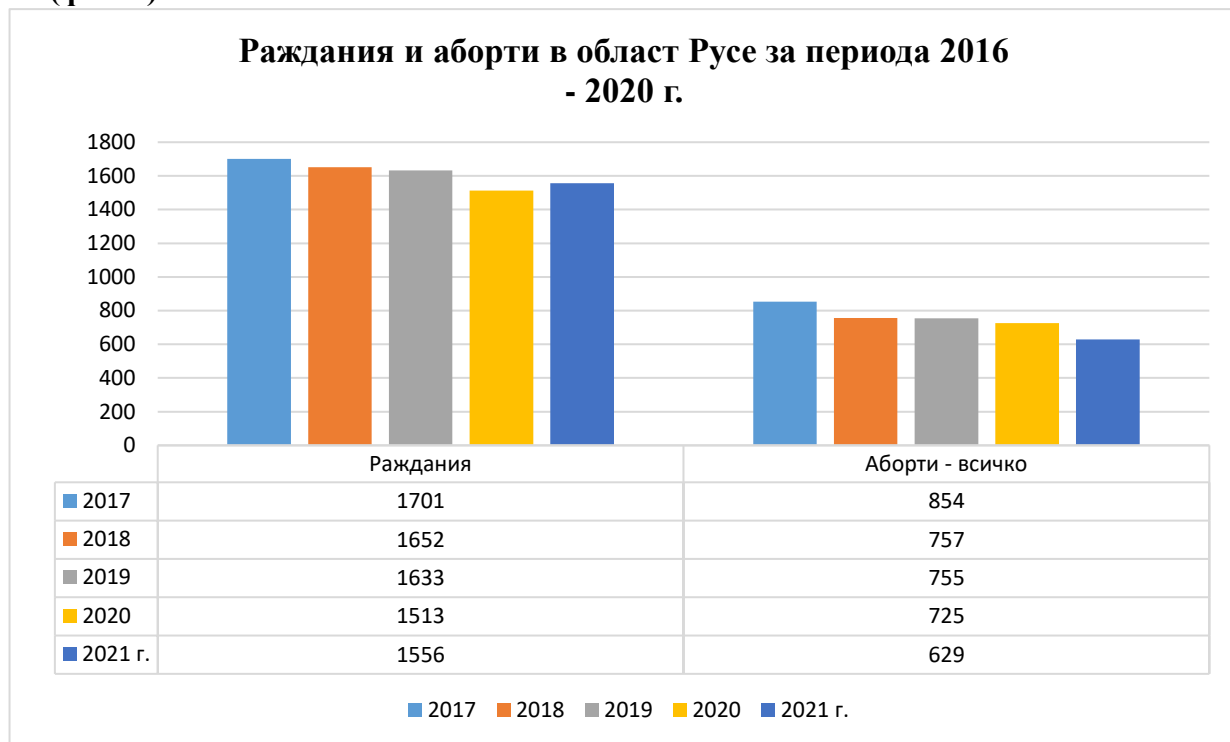
- ✓ **по желание на жената** – 2021 г. - 353 (56,66% от всички аборти) в сравнение с 2020 г. - 413 (56,97% от всички аборти)

✓ по медицински показания – 2021 г- 71 (11.39%) в сравнение с 2020 г. 85(11,72%)

Криминални аборти няма регистрирани на територията на областта за периода 2017-2021 година.

Съотношението раждания към аборти за 2021 година е 1/0,04 а през 2020 година е 1/0,25

(фиг. 1)

Върху раждаемостта съществено влияние оказват недостатъчната материална и жилищна осигуреност на семействата, снижаването на жизнения стандарт, високото ниво на безработица сред младите възрастови групи, намаляването и застаряването на фертилния контингент. Към 31.12.2021 г. броят на жените във фертилна възраст (15 - 49 години) е 41 638 и спрямо предходната година (когато са били 42 488) са намалели с 850. Тоталният коефициент на плодовитост е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2021 г. коефициента на плодовитост е 1,40 като в градовете е 1,32 а в селата 1,7.

През 2021 г. средната възраст на майката при раждане на дете за област Русе е 29,4 години, а при раждане на първо дете – 27,6 години. В сравнение с предходната година е налице слабо спадане на средната възраст на родилките, когато е била 29,3 години и за първо дете е 27,5години.

През 2021 г. са регистрирани 7 мъртвородени деца. За 2020 година техният брой е бил 8 (табл. 8).

МЪРТВОРОДЕНИ ДЕЦА В ОБЛАСТ РУСЕ

	2017 г.	2018 г	2019 г.	2020 г.	2021 г.
	Мъртво родено	Мъртво родено	Мъртво родено	Мъртво родено	Мъртво родено
област Русе	5	10	5	8	7

Таблица №8

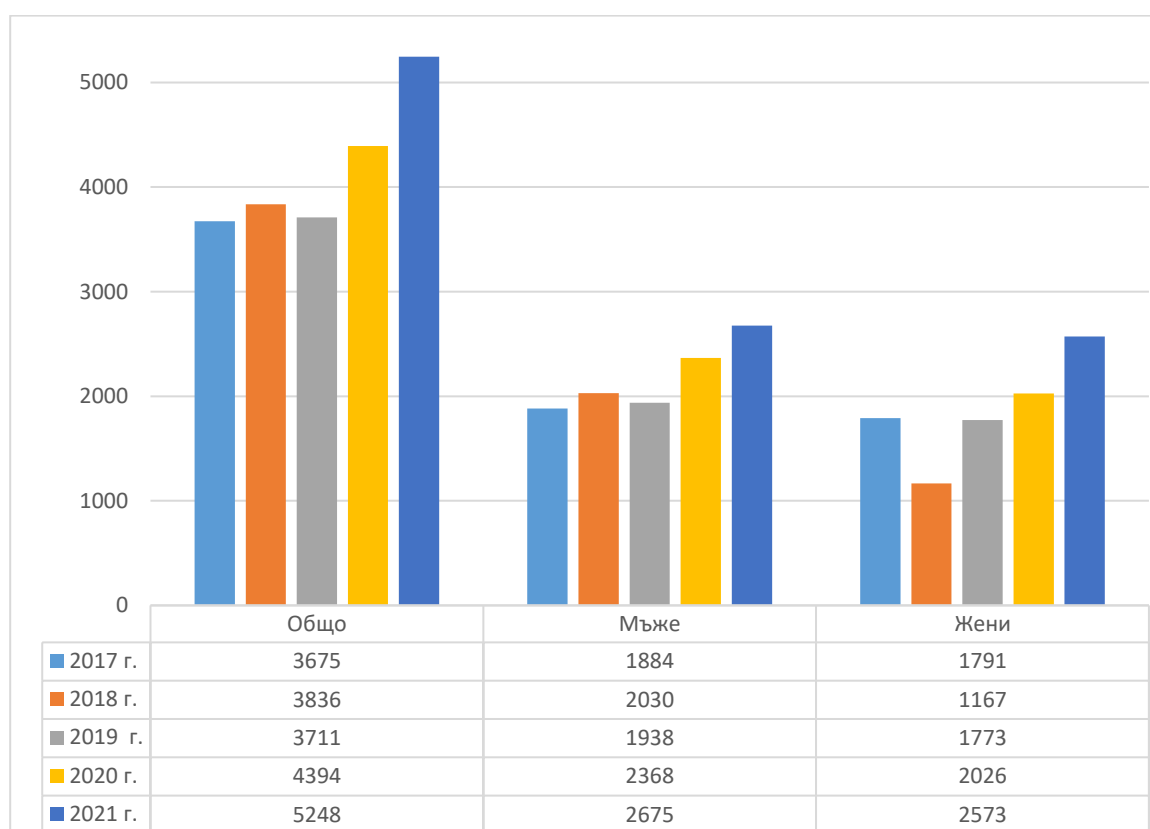
по данни на НСИ

Смъртност – обща и детска смъртност.

❖ **Обща смъртност**

През 2021 г. броят на умрелите лица в област Русе е 5248 (фиг. 2). От тях 2675 или 50,97%, са мъже, а 2573, или 49%, са жени. Съотношението по пол на умрелите лица е 855 жени на 1 000 мъже. В сравнение с предходната година броят на починалите в областта се повишава с 854 човека. Починалите в община Русе са 3391, или 64,61% от общия брой умрели за областта.

(фиг.2)

по данни на НСИ

▪ **Коефициентът на обща смъртност**

Коефициентът на обща смъртност през 2021 г. в област Русе е 24,9‰ и се повишава спрямо 2020 г. когато е бил 20,5 ‰. Смъртността сред мъжете (26,1‰) продължава да бъде по висока в сравнение със смъртността сред жените(23,8‰). Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност в градовете на област Русе (17,14‰) а този в селата (7,96‰). Смъртността при лица до 14 навършени години през 2021 г. са 12 случая и бележи увеличение спрямо 2020 г. когато са били - 8 случая. Сред умрелите през годината преобладават лицата на възраст 65 и повече навършени години - те са 4289 или 81,72% от общия брой. През 2020 г. те са били 3 577 и заемат около 84,41 % от общия брой починали в областта.

ОБЩА СМЪРТНОСТ В ОБЛАСТ РУСЕ И РЪ НА 1000 ДУШИ НАСЕЛЕНИЕ

Години	Област Русе			Р България
	Общо	Мъже	Жени	
2017 г.	16,5	17,3	15,7	15,5
2018 г.	17,4	18,9	16,0	15,4
2019 г.	17,1	18,45	16,05	15,5
2020 г.	20,5	22,7	18,7	18
2021 г.	24,9	26,1	23,8	21,7

Таблица №8

по данни на НСИ

❖ Детска смъртност

През 2021 г. умрелите деца на възраст до 1 навършена година са 9 и са с 6 по-вече от предходната година. Умрелите момчета са 4, а момичетата 5.

(фиг. 3)

по данни на НСИ

Общо за ЕС-27 коефициентът на смъртност през 2020 г. е 11.6‰. Равнището на общата смъртност на населението в България е най-високо сред държавите членки. С най-ниска смъртност са Ирландия - 6.5‰, Кипър - 7.2‰, и Люксембург - 7.3‰. Освен в България значително по-висока от средната за ЕС-27 е стойността на този показател в Литва - 15.6‰, Румъния - 15.5‰, и Латвия - 15.2‰. С най-висока смъртност в страната са областите Видин - 32.3‰, Монтана - 30.8‰, и Кюстендил - 28.6‰. В седем области смъртността е по-ниска от общата за страната, като най-ниска е в София (столица) - 16.8‰.

През 2021 г. коефициентът на детска смъртност в област Русе е 5,8‰ и нараства спрямо предходната година, когато е бил 2‰. При момчетата смъртността е 5,3‰, а при момичетата – 6,4‰, (табл. 9).

ДЕТСКА СМЪРТНОСТ ОТ 0 - 1 г. В ОБЛАСТ РУСЕ И РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НА 1000 ЖИВОРОДЕНИ ДЕЦА

Години	Област Русе			Р България
	Общо	Мъже	Жени	
2017 г.	9,5	11,9	6,6	6,4
2018 г.	5,9	4,12	1,77	5,8
2019 г.	6	1,3	7,1	5,6
2020 г.	2,0	1,3	2,8	5,1
2021 г.	5,8	5,3	6,4	5,6

Таблица 9

по данни на НСИ

Естествен прираст

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. В ретроспективен план за доста дълъг период от време демографското развитие на област Русе се характеризира с отрицателен естествен прираст. През 2021 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на областта намалява с 3645. Броят на мъжете намалява с 1776 а на жените - с 1869. Намалението на населението, изразено чрез коефициента на естествен прираст, за 2021 г. е минус 17,6‰. Коефициентът на естествен прираст в градовете на област Русе е минус 14,7‰, а в селата достига минус 26,9‰.

	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Население	221 336	218556	215477	212729	209 084
в градовете	172 312	170634	168519	162914	160 791
в селата	49 024	47922	46958	49815	48 293
Живородени	1 688	1687	1508	1505	1545
в градовете	1321	1365	1212	1194	1203
в селата	367	322	296	311	342
Умрели	3675	3836	3711	4394	5248
в градовете	2425	2566	2521	2980	3583
в селата	1250	1270	1190	1414	1665
от тях деца до 1 г.	16	10	9	3	9
Естествен прираст	-1987	-2149	-2203	- 2889	- 3703
в градовете	-1104	-1201	-1309	- 1786	- 2380
в селата	-883	-948	-894	-1103	- 1323

Таблица 10

Показатели на 1000 души население	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Раждаемост	7,6	7,7	7,0	7,0	7,3
в градовете	7,7	8,0	7,2	7,2	7,4
в селата	7,5	6,7	6,3	6,4	7
Обща смъртност	16,6	17,6	17,2	20,5	24,9
в градовете	14,1	15,0	15,0	14,01	17,14
в селата	25,5	26,5	25,3	6,64	7,96
Детска смъртност	9,5	5,9	6,0	2,0	5,8
Естествен прираст	-9,0	-9,8	-10,2	- 13,5	- 17,6
в градовете	-6,4	-7,0	-7,8	-10,8	- 14,7
в селата	-18,0	-19,8	-19,0	-22,8	- 26,9

Таблица 11

Демографска ситуация в област Русе през 2021 г.

- Продължава неблагоприятната тенденция за намаляване броя на населението и неговото застаряване;
- Задълбочава се дисбалансът в териториалното разпределение на населението;
- Намалява броят на живородените деца и коефициентът на обща раждаемост;
- Увеличава се броят на умрелите лица и коефициентът на обща смъртност;
- Увеличава се средната продължителност на живот.

Прогнозата за демографското развитие е направена при три варианта :

1-ви – относително ускоряване – предполага се ,че демографското развитие ще протича при благоприятни социално- икономически процеси

2025 г. – 207 790 население в област Русе

2030 г.- 199 946 – население на област Русе

2-ри - относително забавяне – при хипотеза за неблагоприятни социално-икономически процеси

2025 г. – 205 689 – население на област Русе

2030 г.- 195 808 – население на област Русе

3-ти - Този вариант се определя като реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки.

2025 г.- 205 689 – население на област Русе

2030 г. - 195 808 – население на област Русе

Изводи: Днешното демографско състояние на българското население е резултат от продължително действие на множество фактори и влияния. Една част от тях са свързани с общи тенденции в демографското развитие на европейските страни, други – със специфичните особености на историческото, икономическото и културно развитие на Република България. Влияние върху демографското развитие на населението оказват общите за развитите страни демографски процеси – намалена брачност и раждаемост, засилена урбанизация, както и

специфичните за развиващи се страни и страни в преход, по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. Необходимо е да се вземат мерки за ограничаване развитието на негативните демографски процеси. Мерките и дейностите са залегнали в Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България 2020 г. – 2030 г.

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е приета с Протокол № 67 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.

Програмата е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, определя визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения.

Документът стъпва върху одобрените с Решение № 33 на Министерския съвет от 20 януари 2020 г. визия, цели и приоритети на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. Определени са три стратегически цели – ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за чието изпълнение правителствените намерения са групирани в пет области (оси) на развитие и са определени 13 национални приоритета. Програмата включва детайлизирани стратегии по приоритетите, индикативна финансова рамка, предварителна оценка на въздействието върху основни макроикономически индикатори от изпълнението на заложените интервенции, както и механизъм за наблюдение и контрол на изпълнението на стратегическия документ.

Цели за устойчиво развитие 2030

- Цел 1: Изкореняване на бедността
- Цел 2: Предотвратяване на глада
- Цел 3: Добро здраве и благополучие
- Цел 4: Качествено образование
- Цел 5: Равнопоставеност на половете
- Цел 6: Чиста вода и санитарно-хигиенни условия
- Цел 7: Достъпна и чиста енергия
- Цел 8: Достоеен труд и икономически растеж
- Цел 9: Промисленост, иновации и инфраструктура
- Цел 10: Намаляване на неравенствата
- Цел 11: Устойчиви градове и общности
- Цел 12: Отговорно потребление и производство
- Цел 13: Борба с климатичните промени
- Цел 14: Живот под водата
- Цел 15: Живот на земята
- Цел 16: Мир, справедливост и силни институции
- Цел 17: Партньорства за целите

БОЛЕСТНОСТ И ЗАБОЛЕВАЕМОСТ

Състоянието и тенденциите на здравето на населението се формират и оценяват в зависимост от: демографските процеси, заболяемостта, рисковите фактори, физическото развитие и дееспособност и самооценката на здравето. Област Русе е с по-неблагоприятна възрастова структура от тази за страната, което предопределя и по-високи потребности от здравно обслужване на населението. Неблагоприятната тенденция в изменението на броя и структурата на населението са обусловени от ниска раждаемост, висока обща смъртност и отрицателен естествен прираст в областта. Демографските процеси са с определено влошаване от година на година. Факторите, които ги обуславят са съчетани с неблагоприятната икономическа ситуация в страната и това води до демографски срив, изключение от което не прави и Област Русе.

ЛЕЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ ЗА БОЛНИЧНА И ИЗВЪНБОЛНИЧНА ПОМОЩ И ЛЕГЛОВИ ФОНД В ОБЛАСТ РУСЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2017 – 2021 г.

ЗАВЕДЕНИЯ	2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
УМБАЛ „Канев“ АД	1	550	1	533	1	516	1	516	1	543
УМБАЛ „Медика Русе“ ООД	1	312	1	328	1	360	1	408	1	494
МБАЛ „Юлия Вревска“ Бяла ЕООД	1	123	1	135	1	155	1	155	1	155
ДПБ – Бяла	1	270	1	270	1	270	1	270	1	270
СБАЛФРМ „Медика“ ООД	1	90	1	90	1	90	1	90	1	90
СБАЛ „Медика Кор“ ЕАД	1	45	1	60	1	60	1	60	1	60
КОЦ Русе ЕООД	1	132	1	132	1	132	1	148	1	151
СБАЛПФЗ Русе ЕООД	1	90	1	90	1	88	1	88	1	88
ЦПЗ Русе ЕООД	1	115	1	115	1	115	1	115	1	115
ДЦ „Руриком“ ООД	1	2	1	2	1	2	1	2	1	4
ДКЦ	3	15	3	15	3	15	3	15	3	15
МЦ	13	4	15	4	16	4	16	4	15	4
ДЦ	2	2	2	0	1	0	3	0	3	0
МДЦ	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1
АПМП,АСИМП,АПИДП, АСИДП	479	x	474	x	461	x	448	x	442	x
СМДЛ, СМТЛ	50	x	50	x	50	x	51	x	50	x
ХОСПИСИ					1	x	1	x	1	x
АМБУЛАТОРИЯ ЗА ЗДРАВНИ ГРИЖИ							1	x	2	x
ОБЩО	548	1751	555	1774	543	1807	534	1871	527	1990

ЗАБЕЛЕЖКА:

- ДКЦ - Диагностично-консултативен център
- МЦ - Медицински център
- ДЦ - Дентален център

МДЦ	- Медико - дентален център
АПИМП	- Амбулатория за първична извънболнична медицинска помощ
АСИМП	- Амбулатория за специализирана извънболнична медицинска помощ
АПИДП	- Амбулатория за първична извънболнична дентална помощ
АСИДП	- Амбулатория за специализирана извънболнична дентална помощ
СМДЛ	- Самостоятелна медико-диагностична лаборатория
СМТЛ	- Самостоятелна медико-техническа лаборатория
ДЦ „Руриком“	- Диализен център

В лечебните заведения на Област Русе работят не малко лекари с научни звания и академични титли, притежаващи сертификати и удостоверения за извършване на високоспециализирани и инвазивни дейности, както и професионално квалифицирани и добре обучени специалисти по здравни грижи. Наличният кадрови ресурс позволява на лечебните заведения за болнична помощ от Област Русе да привличат и да бъдат предпочитани от пациенти от съседни на нашата област, както и от други области на страната.

ОСИГУРЕНОСТ СЪС ЗДРАВНИ КАДРИ НА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ ОБЛАСТ РУСЕ

ПОКАЗАТЕЛИ	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Лекари	768	769	776	744	765
Лекари по дентална медицина	215	206	206	200	200
Специалисти по здравни грижи	1608	1612	1603	1566	1570
- фелдшери	138	151	144	111	107
- акушерки	161	156	149	153	172
- медицински сестри	986	978	979	981	897
- медицински лаборанти	155	149	147	145	140
- ренгенови лаборанти	52	49	52	50	49
- рехабилитатори	24	23	26	21	21
- масажисти	0	0	5	4	3
- инспектори по обществено здраве	11	11	13	15	12
- зъботехници	68	62	67	64	62
- помощник - фармацевти	2	2	2	4	4
- ортопедичен техник	3	3	3	2	0
- други	8	28	16	6	9
Друг персонал	1354	1384	1424	1428	1505
- в т.ч. санитарни	552	534	544	551	547
- кинезитерапевти	20	21	25	26	29
- др. спец. с висше немед. образование	207	223	271	261	295
- социални работници	5	7	8	8	6

**На 10 000 души
население:**

Лекари	34,74	35,19	36,01	34,97	36,59
Лекари по дентална медицина	9,31	9,43	9,56	9,40	9,57
Специалисти по здравни грижи	72,83	73,76	74,39	73,61	75,09

**Обслужено
население от:**

един лекар	287,82	284,21	277,68	285,93	273,31
един лекар по дентална медицина	1074,45	1060,95	1046,00	1063,65	1045,42

Основният проблем при заведенията за болнична помощ е за тяхното финансиране, което изпъква с особена острота при лечебните заведения в по-малките населени места. В тях, както и в отдалечените села, значителното е занижен реализираният обем на първичната медицинска помощ. Като цяло това се дължи на все още несъстоятелната се реформа в здравеопазването в България, но проблемът рефлектира върху своевременността и качеството на предлаганите медицински услуги.

В извън болничната сфера съществуват проблеми, свързани с реалния избор на общопрактикуващ лекар (ОПЛ) в отдалечените и слабо населени места, чиито жители често срещат трудности в достъпа до избрания лекар. От друга страна, в лекарските практики с голям брой записани пациенти съществува проблем със своевременното оказване на медицинска помощ от страна на ОПЛ. Неблагоприятна е тенденцията и към изключването на здравно неосигурените лица от пациентските листи на общопрактикуващите лекари. За голямата част от пациентите съществуват сериозни трудности при получаването на медицински услуги от избраните лични лекари през нощта и в почивните дни, когато нуждаещите се неправомерно се пренасочват към центровете за спешна медицинска помощ. В системата на извън болничната помощ продължава да доминира индивидуалната форма на организация на работа, която се използва от повечето ОПЛ, а груповите практики са по-скоро изключение. Това обстоятелство поражда организационни и финансови трудности за нуждаещите се от медицинска помощ. Друг съществуващ проблем е с масовизацията на профилактиката, която продължава да стои на втори план поради несъвършенства при формирането на заплащането за ОПЛ. В това отношение се наблюдава тенденция към нарастване на потреблението на медико-диагностични изследвания, както и неритмичност при назначаването им.

- Нарушени са връзките между първичната и специализираната извън болнична помощ, което затруднява приемствеността и качеството на оказваните в тези области услуги на пациента.

- Липсата на адекватна информационна система, както и на достатъчен помощен персонал при обработката на значителния по обем документооборот, също влошава качеството на предоставяните медицински услуги. Отсъствието на интегрирана информационна система поражда проблем с липсата на достатъчна и достоверна здравно-статистическа информация, което затруднява мониторинга, прогнозирането и управлението на сектора.

- Въпреки регистрираните стабилни статистически стойности на персонала в сферата на здравеопазването, здравната и лечебна мрежа започват да изпитват все по-нарастващ недостиг от лекари от различни специалности, като се забелязва тенденция към дефицит въобще и на специалисти по здравни грижи – медицински сестри, акушерки, лаборанти и др. Главната

причина за това е предпочитанието за устройване на работа в чужбина поради значителната разлика в заплащането.

Здравословното състояние и здравният статус на гражданите са един от показателите за социално-икономическото развитие на община Русе. Основните индикатори, които определят здравословното състояние и здравния статус на гражданите са продължителност на живота, коефициенти на раждаемост, обща смъртност, детска и майчина смъртност, данни за общата заболяемост, както и данни за социално-значими болести с широк обхват. През последните години се наблюдават негативни тенденции в демографските и здравни показатели на населението както в община Русе, така и в цялата страна. Общата смъртност и емиграцията нарастват, а жените в детеродна възраст намаляват. Въпреки това, при детската смъртност се наблюдават тенденции към намаляване, като в селските региони тя продължава да бъде по-висока, отколкото в градовете.

Нарастващата заболяемост на населението се определя в най-голяма степен от неинфекциозните заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен начин на живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др. Факторите на околната среда като атмосферен въздух, питейна вода и качество на храните, също оказват голямо влияние върху здравето на гражданите. Стойността на заболяемост в градските зони, които са изложени на интензивно замърсяване от промишлеността и транспорта, са над средната за България. В структурата на заболяемостта челно място заемат болестите на дихателната система, пикочо-половата система, както и болестите на органите на кръвообращението, които са и най-честата причина за смъртност. Следват болестите на кожата и подкожната тъкан и сетивните органи.

1. Общата заболяемост по обръщаемост на населението към лечебните заведения дава представа за честотата и структурата на заболяванията поради което населението търси здравна помощ. Информацията за динамиката на общата заболяемост на населението, за нейната структура и за интензитета ѝ по възрастови групи е след представяне на годишните статистически отчети от лечебните заведения за болнична и извън болнична помощ. След 2001 г. поради липсата на адекватна система за контрол на медицинската информация в структурата и организацията на системата на здравеопазване, предоставената информация не може да бъде достатъчно достоверна. Изключение от горното представлява статистиката за заболяемостта по обръщаемостта на населението към лечебните заведения по повод на заболявания, подлежащи на задължително съобщаване: инфекциозни болести, туберкулоза, злокачествени новообразувания и др.

❖ **Болестност** – Всички регистрирани заболявания през 2021 г. за област Русе в лечебните заведения за извън болнична помощ са 631 048, което е 3081,16 заболявания на 1 000 души от населението, като за 2020 г. регистрираните заболявания са били 606665 и са 2984,19 заболявания на 1 000 души от населението. В сравнение с 2020 г. всичките регистрирани заболявания са се увеличили с 24 383 заболявания, а на 1000 души население увеличението е с 166,34.

В структурата на болестността по класове болести в област Русе през 2021 г. водещи са болестите на органите на кръвообращението – с относителен дял 20,91 %. В сравнение с 2020 бележат спад. На второ място са болести на дихателната система - с относителен дял 15,18 % от всички регистрирани заболявания. Регистрирано е леко увеличение с 0,4% спрямо 2020 г. На трето място са болести на костно мускулната система -10,17% от всички заболявания. Следват болести на пикочо-половата система - с отн. дял 7,17 % от всички регистрирани заболявания и болести на окото и придатъците му с отн. дял 5,45%

В област Русе за периода 2017 - 2021 година при болестността по класове болести най - голям относителен дял и водещо място заемат болестите на органите на кръвообращението те са в граници от 21,63 % до 23,88 % от всички регистрирани заболявания, като най- ниската стойност е през 2018 г., а най – високата е през 2019 г – 23,88%. Болестите на дихателната система за целия период са на второ място и са в граници от 14,78 % до 18,04 %, като най-ниската стойност е през 2020 г., а най – високата е през 2018 г. Другите класове болести в периода 2016 г. – 2020 г. нямат съществени разлики. (фиг. 4).

Фигура 4

❖ **Заболеваемост – Регистрираните новооткрити заболявания** през 2021 г. за област Русе в лечебните заведения за извънболнична помощ са 227 102, което е 1086,18 на 1000 души, като за 2020 година новооткритите заболявания са били 197 161,49, което е 926,82 на 1000 души от населението.

В структурата на заболеваемостта на населението по класове болести за 2021 г. в област Русе челно място заемат болестите на дихателната система с отн. дял 23,39% от всички регистрирани новооткрити заболявания в сравнение с 2020 г. почти е паритет.

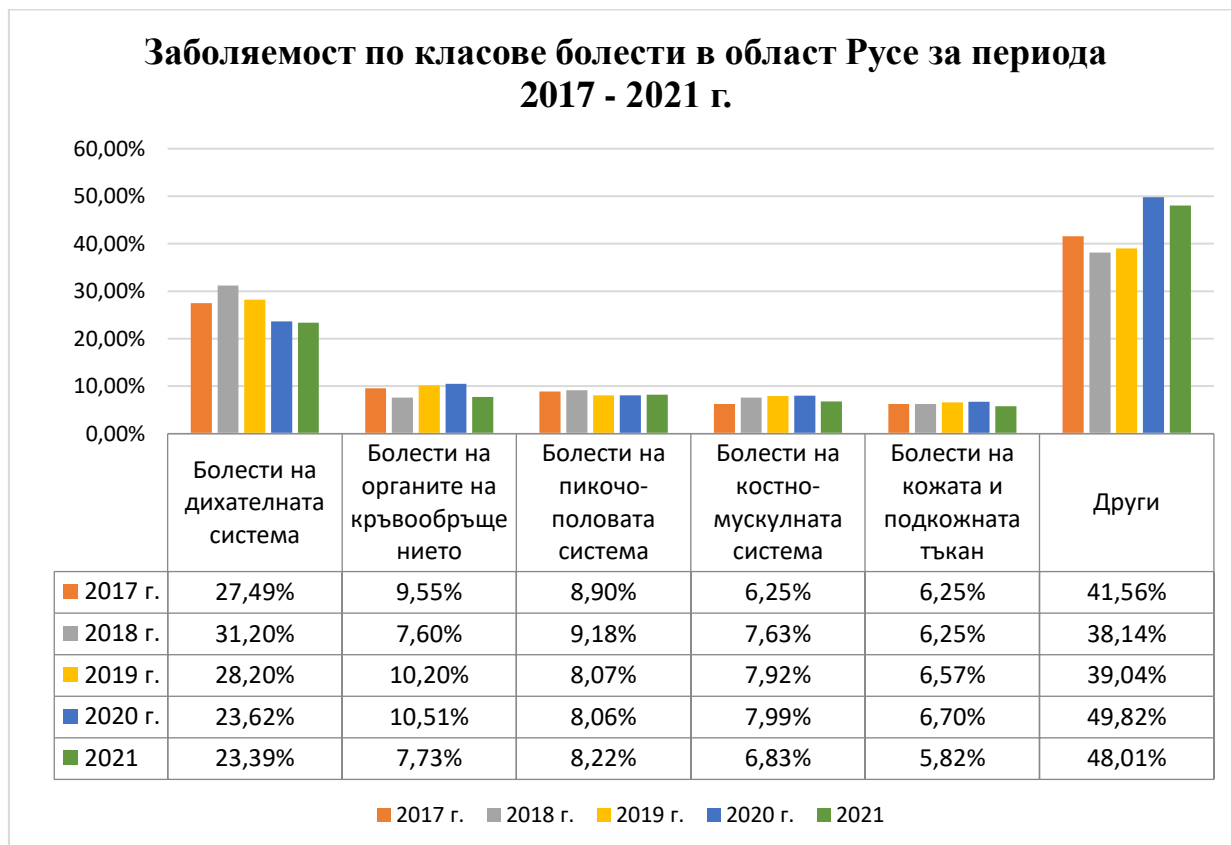
На второ място са болестите на органите на пикочо-половата система с отн. дял 8,22% и в сравнение с 2020 г., когато са били 8,06% бележат леко увеличение.

Болестите на органите на кръвообращението са с отн. дял 7,73% (2020 г. – 10,51%), като се наблюдава спад с 2,78%

Болестите на костно-мускулната система са на четвърто място с отн. дял 6,83%. При тях има също има спад в сравнение с 2020 г., когато са заемали 7,99%. На пето място са болести на кожата и подкожната тъкан с отн. дял 5,82% .

За периода 2017 – 2021 г. болестите на дихателната система са с най – висок относителен дял през 2018 г. (31,20%), следвани по стойност през 2019 г. (28,20%) и най – нисък през 2021 г. 23,39%). Болестите на органите на кръвообращението заемат най – висок относителен дял през 2020 г. (10,51%) и най – нисък през 2018 г. (7,60%). При другите класове болести разпределението е подобно и е видно на фигура 5.

(фиг. 5)

2. Заболеваемост от някои болести, подлежащи на задължително съобщаване.

При анализа на заболеваемостта от болести, подлежащи на задължително съобщаване се откроява следния акцент: Инфекциозни болести - редица опасни заразни болести като детски паралич, дифтерия, петнист тиф, кореман тиф, малария, бруцелоза и др. са ликвидирани или сведени до единични случаи чрез имунизации или други превантивни мерки. Основен здравен проблем остават чревните инфекции (шигелози, салмонелози и вирусен хепатит „А“), някои въздушно-капкови инфекции (напр. грип), отделни рикетциозни инфекции (напр. марсилска треска).

❖ **Епидемиологични данни.** В област Русе през 2020 г. са регистрирани общо 8789 случая на остри заразни заболявания като са включени и 7409 случая на Covid – 19 (без грип и ОРЗ) а през 2021 г. са регистрирани 17 166 случая на Covid – 19. През 2021 г. варицелата е водеща в структурата на ОИЗ (без грип и ОРЗ) – 122 случая, за сравнение с 2020 г. бележи спад, когато са били 913 случая. Епидемиологичните показатели за отделните заразни болести са представени в табличен вид (табл. 10).

Табл. 10

**ЗАБОЛЕВАЕМОСТ ОТ ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ НА 100 000 ДУШИ, РЕГИСТРИРАНА В ОБЛАСТ РУСЕ
ЗА ПЕРИОДА 2017 - 2021 г.**

Заболявания	2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	Брой	на 100 000 души	Брой	на 100 000 души	Брой	на 100 000 души	Брой	на 100 000 души	Брой	на 100 000 души
Салмонелоза	30	13,29	33	14,77	56	25,30	39	18,33	13	6,22
Дизентерия - остра	0	0,00	0	0,00	2	0,90	0	0,00	0	0,00
Колиентерити	16	7,09	15	6,71	18	8,13	21	9,87	10	4,78
Гастроентерит, ентероколит	541	239,73	565	252,81	499	225,45	198	93,08	74	35,39
Вирусни хепатити	26	11,52	22	9,84	64	28,92	23	10,81	6	2,87
Туберкулоза	44	19,50	34	15,21	49	22,14	30	14,10	25	11,96
Скарлатина	107	47,41	162	72,49	68	30,72	30	14,10	4	1,91
Варицела	610	270,30	483	216,12	1547	698,94	913	429,18	122	58,35
Ламблиоза (жиардиаза)	31	13,74	30	13,42	32	14,46	7	3,29	0	0,00
Рубеола	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Епидемичен паротит	0	0,00	0	0,00	1	0,45	3	1,41	0	0,00
Серозен менингит, вирусни енцефалити и менингоенцефалити	1	0,44	0	0,00	4	1,81	0	0,00	0	0,00
Антракс	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Марсилска треска	3	1,33	6	2,68	10	4,52	8	3,76	3	1,43
Лаймска болест	30	13,29	36	16,11	29	13,10	21	9,87	0	0,00
Бруцелоза	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Други	327	144,90	216	96,65	219	98,94	7496	3523,73	17228	8239,75
ВСИЧКО:	1766	782,54	1602	716,81	2598	1173,78	8789	4131,55	17485	8362,67

Забележка: Във раздел други са включени 17166 случая на COVID 19. Същата сума е включена и в раздел "Всичко".

В даните са включени възможен, вероятен и потвърден случай.

❖ Туберкулоза

В област Русе през последните две години се наблюдава тенденция за намаляване на болестността (всички регистрирани заболявания) от активна туберкулоза. През 2021 г. са регистрирани 98 случая с активна туберкулоза всички форми (46,87 на 100 000 души), от които **76** са с активна туберкулоза на дихателните органи (36,35 на 100 000 души) и **22** с извънбелодробна туберкулоза (10,52 на 100 000 души). В сравнение с 2020 г. има спад, когато са били 125 регистрирани случая с активна туберкулоза всички форми, от които **97** случая с активна туберкулоза на дихателните органи.

Новооткритите случаи – заболяемостта от активна туберкулоза всички форми за 2020 г. са **25** (11,95 на 100 000 души) от които **22** случая (10,52 на 100 000 души) са на активна туберкулоза на дихателните органи. В сравнение с 2020 г., когато новооткритите заболявания са били също 22 няма изменение.

**БОЛЕСТНОСТ ОТ ТУБЕРКУЛОЗА НА 100 000 ДУШИ,
РЕГИСТРИРАНА В ОБЛАСТ РУСЕ
ПРЕЗ ПЕРИОДА 2017 - 2021 г.**

	2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	брой	на 100 000 души	брой	на 100 000 души	брой	на 100 000 души	брой	На 100 000 души	брой	На 100 000 души
Активна туберкулоза всички форми	103	46,54	99	45,30	98	45,48	125	58,76	98	46,87
Белодробна туберкулоза - всичко	87	39,31	81	37,06	75	34,81	97	45,6	76	36,35
Извънбелодробна туберкулоза - всичко	16	7,23	18	8,24	23	10,67	28	13,16	22	10,52

**ЗАБОЛЕВАЕМОСТ ОТ ТУБЕРКУЛОЗА НА 100 000 ДУШИ,
РЕГИСТРИРАНА В ОБЛАСТ РУСЕ
ПРЕЗ ПЕРИОДА 2017 - 2021 г.**

	2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	брой	на 100 000 души	брой	на 100 000 души	брой	на 100 000 души	Брой	На 100 000 души	Брой	На 100 000 души
Активна туберкулоза всички форми	41	18,52	28	12,81	45	20,88	30	14,10	25	11,95
Белодробна туберкулоза - всичко	34	15,36	24	10,98	31	14,39	22	10,34	22	10,52
Извънбелодробна туберкулоза - всичко	7	3,16	4	1,83	14	6,50	8	3,76	3	1,43

Забележка: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на лечебните заведения за болнична помощ.

Тенденцията за намаляването на Туберкулозата през последните години се дължи на дейностите в изпълнение на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата и Програмите, финансирани от Глобалния фонд, насочени към активен скрининг сред най-уязвимите групи, активно издирване на контактните лица на болните от туберкулоза и предоставяне на специфична химиопрофилактика за лечението на латентната туберкулозна инфекция. Запазва се високият относителен дял на пациентите с

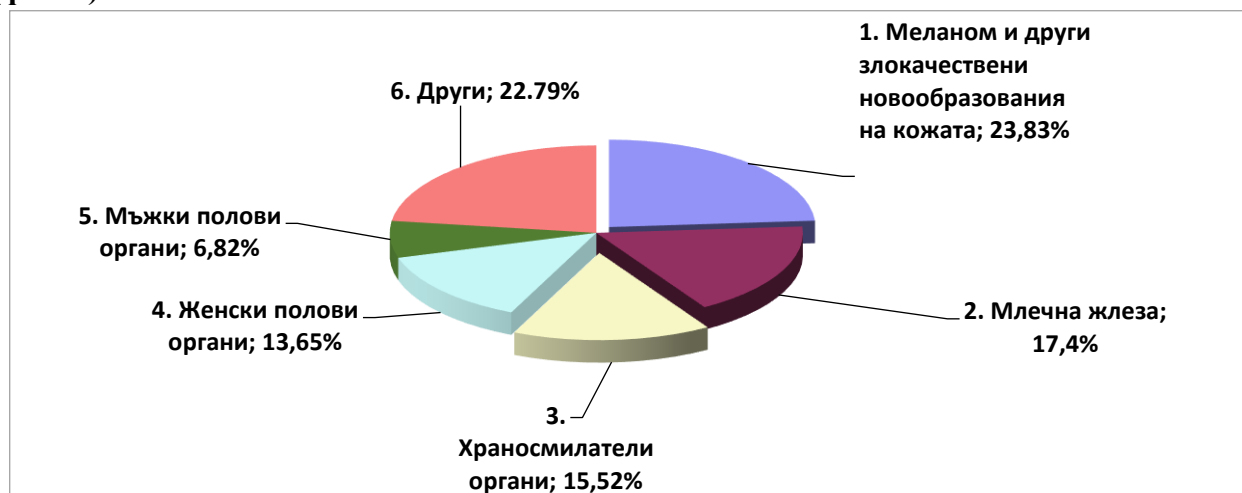
белодробна туберкулоза през последните години.

❖ **Злокачествени новообразувания** На територията на област Русе има разкрит Комплексен онкологичен център (КОЦ), в който пациентите се обхващат, регистрират, проследяват и лекуват от най - ранен стадий на заболяването. Центърът обслужва населението на три области – Русе, Разград и Силистра. Характерна особеност при пациентите с онкологични заболявания е мигриране между специализираните лечебни заведения от цялата страна и това е причина техният брой да не може да се прогнозира за медицинско обслужване от определено лечебно заведение.

По данни на КОЦ – Русе ЕООД и след обработване на годишните статистически отчети, броят на регистрираните злокачествени новообразувания постепенно нараства спрямо предходните години. Данните посочени в анализа са само за болестност и заболеваемост в област Русе. През 2021 г. регистрираните злокачествени новообразувания за област Русе са 13 038, като от тях 1 111 са новооткрити случаи. Най – много са регистрираните случаи общо при мъже и жени с меланом и други злокачествени заболявания на кожата – 3 107 случая като от тях 184 са новооткрити. При жените най-разпространеното злокачествено новообразувание е ракът на млечната жлеза. През 2021 г. с рак на млечната жлеза са регистрирани 2 269 заболявания от тях 147 са новооткрити. Злокачествените заболявания на женската половата система са 1 778 регистрирани заболявания, от тях 86 новооткрити и на трето място по брой регистрирани заболявания следват заболявания на дебело черво: 942 регистрирани и 87 новооткрити. При мъжете най разпространени злокачествени заболявания са меланом и други злокачествени заболявания на кожата – 1 774, от тях 90 новооткрити след тях са злокачествените новообразувания на храносмилателните органи 1 106 от тях 151 новооткрити; мъжки полови органи – 889, новооткрити 81 (702 са регистрираните заболявания на простата от тях 74 са новооткритите).

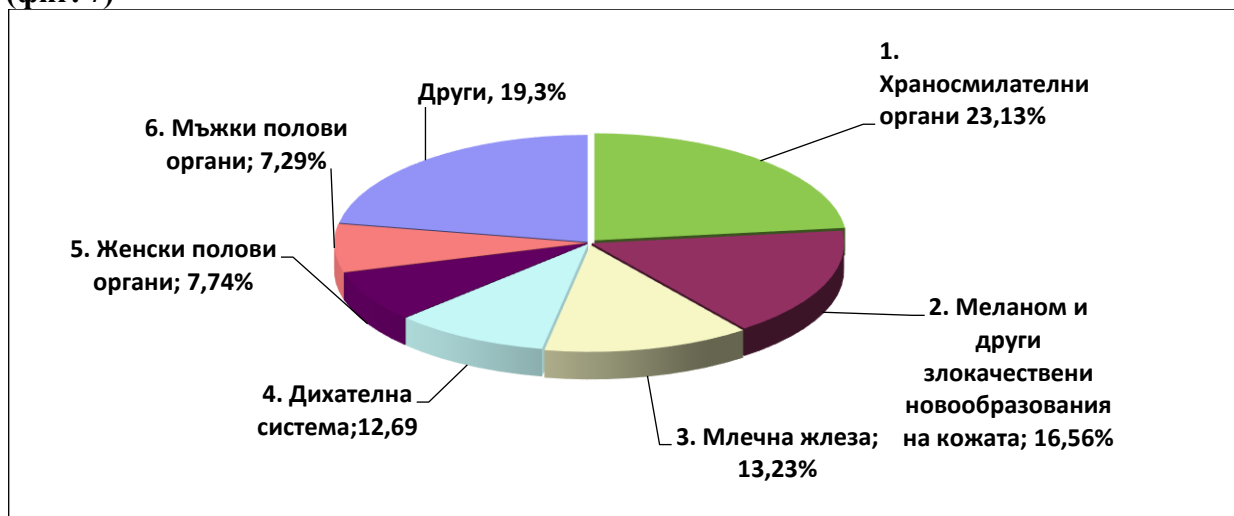
Структура на болестността от злокачествени новообразувания според локализацията в област Русе за 2021 г.

(фиг. 6)

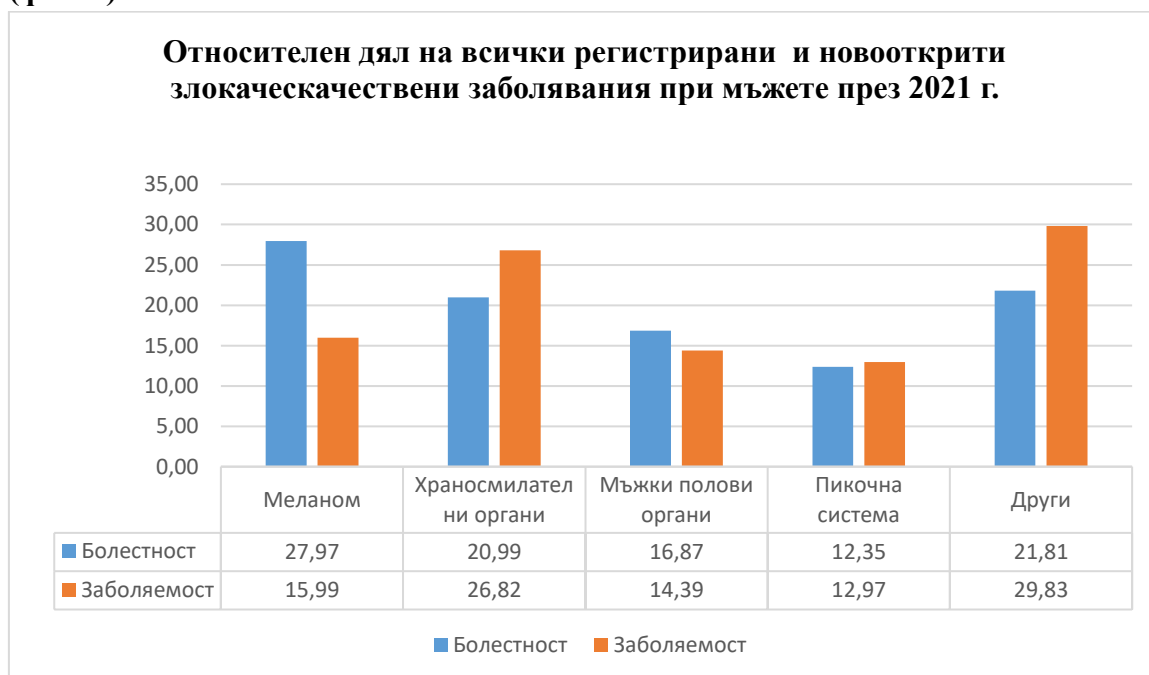

Структура на заболяемостта от злокачествени новообразувания според локализацията в област Русе за 2021 г.

(фиг. 7)

(фиг. 8)

(фиг. 9)

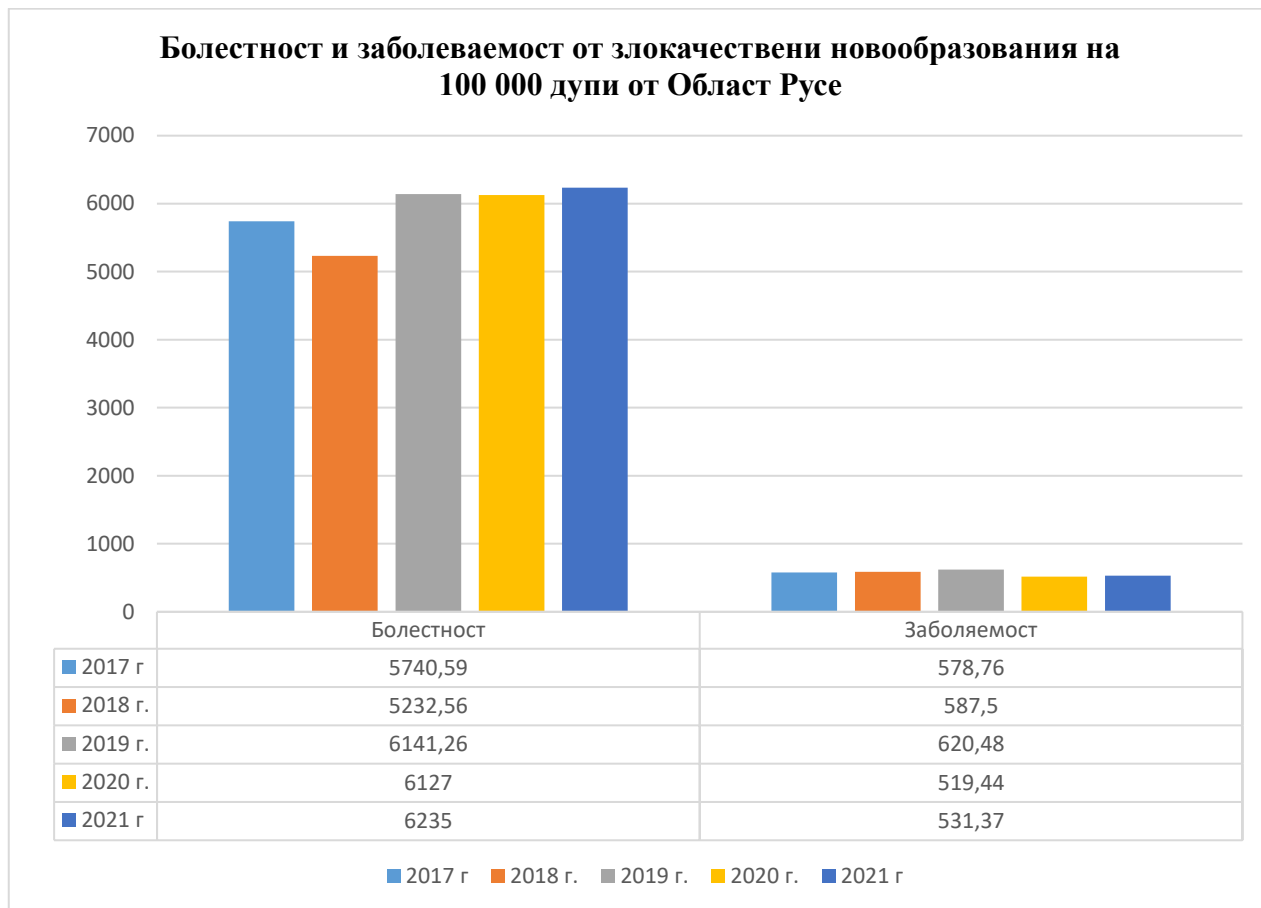

Показателите за болестността и заболеваемостта от злокачествени новообразования в област Русе на 100 000 души население са съответно 6235 на 100 000 души население за болестност и 531 на 100 000 души население за заболеваемост. За сравнение с 2020 г. техният брой се е увеличил с 108 на 100 000 души население за болестност и 88 на 100 000 души население за заболеваемост.

За периода 2017 - 2021 г. болестността (всички регистрирани заболявания) постепенно нараства от 5740,59 за 2017 г. до 6235 към 2021 г. на 100 000 души население. (фиг. 10).

Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на КОЦ – Русе ЕООД.

(фиг. 10)

Тенденцията през последните години е към увеличаване и подмладяване на злокачествените заболявания. При жените най-разпространеното злокачествено заболяване е ракът на млечната жлеза и женските полови органи, а при мъжете най- разпространени злокачествени заболявания са меланом и други злокачествени заболявания на кожата, ракът на храносмилателните органи и пикочо-половите органи.

Комплексен онкологичен център - Русе ЕООД разполага с човешки и материални ресурси, необходими за адекватно лъчелечение, химиотерапия, хормонално или имунотерапевтично лечение на рак.

Към Комплексен онкологичен център-Русе ЕООД, в Отделение по медицинска онкология има структура за палиативни грижи.

Към КОЦ-Русе ЕООД има назначен психолог, който работи с пациентите и техните близки при изявено желание от тяхна страна.

КОЦ - Русе ЕООД има разкрит Кабинет за консултация по проблемите на онкологичните заболявания и обслужване на пациенти на амбулаторно - домашен режим. В момента, поради епидемичната обстановка, не се извършват домашни посещения. При нормална ситуация, медицинските сестри от този кабинет извършват домашни посещения срещу заплащане по предварително обявен ценоразпис за превръзки, манипулации, обучаване на близки за грижи за болните. От тези услуги могат да се възползват всички пациенти, нуждаещи се от тях, независимо от заболяването. Услугата е заплатена, защото не се финансира от НЗОК или МЗ. Достъпна е само за пациенти от гр. Русе. КОЦ - Русе ЕООД няма финансов ресурс да осигури такива грижи, тъй като финансиранито му е изцяло за дейности по договор с НЗОК.

Правата и достойнството на хората, подложени на активно лечение при онкологични заболявания са защитени по време на лечението им и при провеждане на диспансерното им наблюдение. КОЦ - Русе ЕООД извършва експертиза на временната и представя пациентите на ТЕЛК за продължаване на временната неработоспособност, за определяне на процент инвалидност или за преосвидетелстване на инвалидността.

❖ **Психични заболявания** – На територията на област Русе функционират две болнични лечебни заведения за психични заболявания: ДПБ – Бяла и ЦПЗ –Русе ЕООД .

Заболяванията на болните хоспитализирани в Държавната психиатрична болница – Бяла са социално значими и това превръща пациентите в специфичен контингент. Често пъти след изписване от стационара пациентите не приемат назначената им лекарствена терапия, което се отразява неблагоприятно на здравословното им състояние и поведението им е непредсказуемо. Много от пациентите нямат разбирането, че са болни. Проблемът е социален и негативно се отразява на техните семейства, на близките им и познати хора, и на цялото общество. Твърде често психично болните са опасни и агресивни спрямо хора и обкръжаваща среда. За предотвратяване на по-сериозни неблагоприятия се налага рехоспитализация на тези пациенти. Тази цикличност на подобни състояния и кризи в поведението на болните, налага поддържане на база с повече болнични легла и готовност за хоспитализация по всяко време в лечебното заведение.

През 2021 год. поетапно се реализира Проект „Нова дългосрочна грижа“ на МТСП за закриване на домове за лица с психични заболявания и тяхното пренасочване към други структури. Част от ползвателите на социални услуги в закриващите се домове, при които има значителни психични отклонения, няма да могат да бъдат реинтегрирани в обществото. Очаква се през 2022 год. част от тези лица с психични разстройства да постъпят в ДПБ.

Дейността на „Център за психично здраве – Русе“ ЕООД, се осъществява в три отделения с трето ниво на компетентност в съответствие с медицински стандарт „Психиатрия“, както следва:

- Мъжко отделение за лечение на лица с тежки психични разстройства;
- Женско отделение за лечение на лица с тежки психични разстройства;
- Отделение за лечение на зависимости.

Към ЦПЗ - Русе ЕООД има разкрито отделение „Дневен стационар“ със 75 места и отделение „Детско-юношески център за психично здраве“ с 35 места. Броят на пациентите в отделение „Дневен стационар“ прогресивно расте, поради следните особености на дневно-стационарната форма:

- обслужване на пациентите в обичайната им среда, при активно тяхно и на близките им участие в терапевтичния процес;
- възможност за комплексно обслужване, включващо социални интервенции, психологична, правна и институционална помощ в зависимост от всеки конкретен случай;
- съхраняване на терапевтичното отношение лекар - пациент след изписване на пациентите от затворените отделения;
- възможността за комбиниране и продължаване на медицинските грижи със социални такива.

Център за психично здраве - Русе ЕООД предлага иновативен комплексно-интегративен модел от здравни и социални услуги, свързани с диагностика, лечение, психосоциална рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, целящи ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ на пациентите и потребителите, чрез изготвяне и осъществяване на индивидуални планове от грижи и програми за развитие на уменията за социално включване. Целта е възстановяване ресурсите на личността, насърчаване, стимулиране и реализиране на адаптационния им потенциал, както и преодоляване на стигмата относно психичната болест в семейството, колектива и обществото.

Основните предимства и преки резултати от прилагането на интегрирания модел са свързани с:

- ПОДОБРЕНО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ;
- Намален брой хоспитализации на психиатричните пациенти в лечебни заведения за болнична помощ;
- Намален риск за обществото от психотично мотивирани поведения;
- Подобен контрол над симптомите и поддържащата терапия;
- Поддържане на добър външен вид;
- Ангажиране в полезни дейности, изградени социално приложими навици;
- Подобро общо състояние;
- Подобрени умения за общуване;

**БОЛНИ, ОСТАВЕНИ В КРАЯ НА ГОДИНАТА ПОД НАБЛЮДЕНИЕ
С ПСИХИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА 100 000 ДУШИ НАСЕЛЕНИЕ ОТ
ОБЛАСТ РУСЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2017 - 2021 г.**

Територия	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Област Русе	1378,00	1397,81	1432,17	1137,75	1145,47

Таблица 12

❖ Хоспитализирана заболеваемост

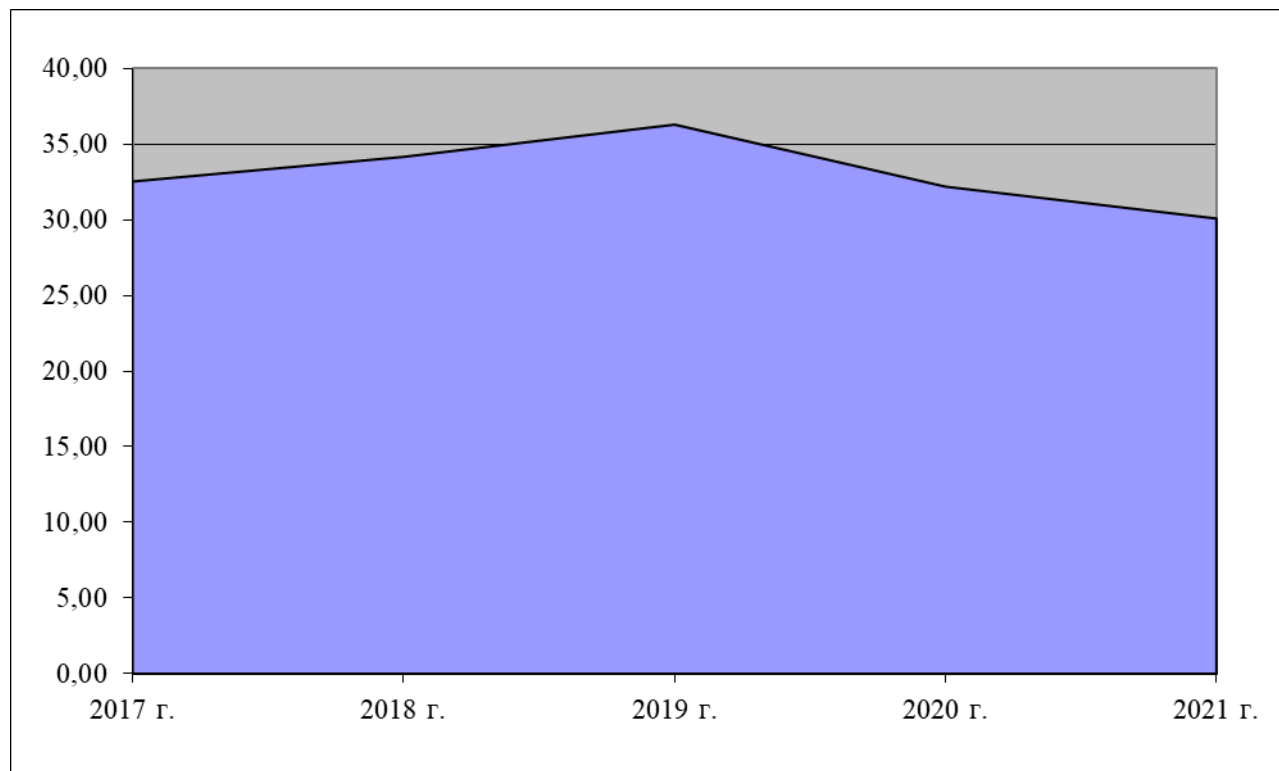
Данните за хоспитализираната заболеваемост в област Русе за периода 2017 - 2021 г. показват, че броят на хоспитализираните случаи в стационарите на лечебните заведения нараства от 71970 за 2017 г. (30,52 на 100 души население) до 78171 за 2019 г. (36,28 на 100 души население) общо и намалява от 2020 г до 55812 през 2021 г. През 2021г. сред причините за хоспитализация по класове водещи са болестите на органите на кръвообращението (22,02%), болестите на дихателната система (8,31%), и болестите на храносмилателната система (9,64%) и пикочо-половата система (7,66%), които обуславят общо 47,63% от хоспитализациите. През 2020 г. разпределението е същото, водещо място заемат болестите на органите на кръвообращението, след тях са на дихателната система и на храносмилателната система.

**Хоспитализирана заболеваемост по класове болести
в Област Русе за 2021 г.**

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението	Относителен дял
	ПО МКБ-10			
	ОБЩО I - XIX клас	55812	2669,36	88,76
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	263	12,58	0,42
II	Новообразувания	1943	92,93	3,09
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	283	13,54	0,45
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	1103	52,75	1,75
V	Психични и поведенчески разстройства	2534	121,20	4,03
VI	Болести на нервната система	1680	80,35	2,67
VII	Болести на окото и придатъците му	1801	86,14	2,86
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	915	43,76	1,46
IX	Болести на органите на кръвообращението	13848	662,32	22,02
X	Болести на дихателната система	5222	249,76	8,31
XI	Болести на храносмилателната система	6061	289,88	9,64
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	2483	118,76	3,95
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	2663	127,37	4,24
XIV	Болести на пикочо-половата система	4815	230,29	7,66
XV	Бременност, раждане и послеродов период	3064	146,54	4,87
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	653	31,23	1,04
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	50	2,39	0,08
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неklasифицирани другаде	1002	47,92	1,59
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	5429	259,66	8,63
XXI	Фактори, влияещи върху здравното съст. на населението и контакта със здравните служби /без изписаните новородени здрави/	7065	337,90	11,24
	Общо	62877	3007,26	100,00

Забележка: Преминалите болни на места за краткотраен престой (дневен стационар) не са включени в информацията отразена в таблицата.

Фигура 11 Хоспитализация на 100 души от област Русе в ЛЗ за болнична помощ

	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
брой хоспитализации	71970	74633	78171	68455	62877
на 100 души население	32,52	34,15	36,28	32,18	30,07

Ежегодно Регионална здравна инспекция – Русе, изготвя и публикува на сайта си кратък статистически справочник, който съдържа данни за демографското състояние на населението и здравеопазването в област Русе. Данните, с малки изключения, са дадени в динамика и обхващат период от 5 години назад. Справочникът е предназначен за ръководствата на лечебните и здравните заведения, членовете на медицинските съвети, за всички медицински специалисти, научни работници и студенти, нуждаещи се от обобщена и систематизираната база данни. Същият може да подпомогне вземането на управленски решения от изпълнителната власт - Областна администрация, Общински съвет, Община. Данните за изготвяне на справочника и анализа са получени от Националния статистически институт и след обработка на годишните статистически отчети на лечебните заведения за болнична и извън болнична помощ в област Русе, представени в Регионална здравна инспекция - Русе.